

Minszk–2 – megállapodás a patthelyzetben

A nemzetközi elemzők egyöntetű véleménye szerint a 2015. február 12-én aláírt második minszki megállapodás elvezethet ugyan a felek közötti tűzszünethez, de a tartós békét aligha teremti meg Kelet-Ukrajnában. Mindenekelőtt azért nem, mert egyrészt – hasonlóan a 2014. szeptember 5-én megkötött első minszki megállapodáshoz – nem viszi közelebb a szemben álló feleket stratégiai céljaik eléréséhez (s épp ezért erősen kétséges a megvalósulása), másrészt szinte minden pontja többféleképp értelmezhető, azaz alkalmas arra, hogy a felek egymást tegyék felelőssé a megállapodás kudarcáért – miként tették a Minszk–1 megállapodással kapcsolatban is. Röviden tehát: a megállapodás egy stratégiai patthelyzet eredménye.

Mivel Moszkvának az „orosz Majdan” kirobbantására vonatkozó kelet-ukrajnai terve már a múlt év nyarán megbuktak, azóta csak a donyecki és luganszki szakadár területek külső támogatással történő mesterséges fenntartásával képes állandó nyomás alatt tartani az ukrán vezetést, illetve elérni e területek különleges státuszának Kijev általi elismerését. Ez a tény már eleve kétséges teszi a Minszk–2 megállapodás számos pontját. Például a jelenleg mintegy 400 kilométeres szakaszon a szakadárok és az orosz hadsereg által ellenőrzött ukrán–orosz államhatár ellenőrzésének visszaadását az ukrán határőrizeti szerveknek (9. pont) vagy az idegen katonai formációk, eszközök és harcosok Ukrajna területéről történő kivonását (10. pont).

A másik oldalon, bár Kijevnek a megállapodással időlegesen sikerült enyhítenie azt az orosz nyomást, amelynek célja a jelenlegi ukrán rendszer megbuktatása, aligha valószínű, hogy a Porosenko-féle vezetés hajlandó lenne megadni a Moszkva által követelt, „vétőjoggal járó” státuszt. Vagy hajlandó lenne olyan autonómiát kínálni az Ukrajna területének mindössze 4%-át kitevő kelet-ukrán szakadár területeknek, amely lehetővé tenné e területek Oroszországgal való szoros gazdasági integrációját (11. pont). Az is kétséges, hogy tényleges ellenőrzés nélkül a kijevi vezetés hajlandó lesz-e az újjáépítésre és szociális juttatások újbóli folyósítására a szakadárok és oroszok által uralt területeken (8. pont). Arról nem is beszélve, hogy Moszkva olyan szakadár vezetőknek követel amnesztiát (5. pont), akiket Ukrajnában bűnözőként tartanak számon.

Az igazi kérdés azonban az, hogy a jelenlegi ukrán–orosz patthelyzetet miként lehet feloldani. A történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy az ilyen típusú konfliktusokat csakis a nagyhatalmi kompromisszumok képesek orvosolni, ebben pedig az adott konfliktus főszereplői többnyire tárgyai, semmint alanyai a megoldásnak. Kivéve persze, ha a konfliktus egyik főszereplője maga is nagyhatalom, mint a jelen esetben Oroszország. Egy ilyen főszereplőnek ugyanis jóval több és hatékonyabb eszköz áll a rendelkezésére, hogy a konfliktust a maga javára próbálja eldönteni. Moszkva tehát, ha akarja, más területeken tett engedményekkel képes a Nyugatot rábírní arra, hogy engedje el Ukrajnát, illetve képes meggyőzni arról, hogy Kijevért nem érdemes tartós konfliktust vállalnia Oroszországgal. Kérdés azonban, hogy a jelenlegi konfliktus megnyerése elégséges-e Moszkva részéről Ukrajna stratégiai értelemben vett megszerzéséhez.